VVBAD
VLAAMSE VERENIGING VOOR BIBLIOTHEEK, ARCHIEF & DOCUMENTATIE

META NUMMER 2017/9

Zijn openbare bibliotheken verplicht een raad van bestuur te hebben?

GESCHREVEN DOOR

Jessica Jacobs

GEPUBLICEERD OP

27.11.2017

Die vraag kreeg VVBAD toegestuurd naar aanleiding van de afzwakking van het decreet lokaal cultuurbeleid. Sinds 1 januari 2016 ligt daardoor de verantwoordelijkheid voor het voeren van een lokaal cultuurbeleid in Vlaanderen bij de lokale besturen. Wat wel onveranderd blijft, is de wet van 16 juli 1973 die de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen waarborgt (Cultuurpactwet) en het Vlaamse decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact. Beide wetteksten zijn inhoudelijk identiek en er kan onder geen beding van afgeweken worden. Maar wat betekent dit voor openbare bibliotheken en meer bepaald voor hun bestuurs- en/of adviesorgaan? META ging te rade bij cultuurpactinspecteur Salvatore Pelonero.

De verplichting aan gemeenten om een bibliotheek in te richten viel samen met het decreet lokaal cultuurbeleid weg. De Cultuurpactwet bevat geen dergelijke verplichting, maar schrijft wel een aantal beheersformules voor die de gemeente moet volgen wanneer ze beslist een bibliotheek in te richten met een apart beheersorgaan. Volgens artikel 9 van de Cultuurpactwet zijn er drie mogelijke vormen van vertegenwoordiging in beheers- of bestuursorganen voor "culturele infrastructuren, instellingen en diensten opgericht door of ressorterend onder de overheid". Deze beheersformules zijn terug te vinden in de Cultuurpactwet en het Cultuurpactdecreet als variant 9a, 9b en 9c. Een mengvorm van deze formules is niet toegestaan.

Interne dienst

Wanneer de gemeente de bibliotheek beheert als een interne gemeentelijke dienst, dan zal die kiezen voor de beheersformule 9a, waarbij er sprake is van een zuiver politieke samenstelling. In dat geval is de gemeenteraad de beheersraad van die bibliotheek, en is een adviesraad volgens de Cultuurpactwet verplicht. Die adviesraad heeft geen politieke samenstelling en bestaat uit gebruikers en verenigingen, meer bepaald "alle vertegenwoordigende verenigingen van de gebruikers en alle filosofische en ideologische strekkingen". De Cultuurpactwet dwingt dus af dat er voor beslissingen over culturele materie, zoals het inrichten van een bibliotheek, een gemeentelijke adviesraad

tussenkomt. Dat kan bijvoorbeeld de gemeentelijke cultuurraad zijn, of een andere adviesraad die de gemeente specifiek inricht voor de bibliotheek. De adviesraad is niet te verwarren met een raad van bestuur of beheerraad, hoewel die in de praktijk soms wel zo wordt genoemd. Een adviesraad adviseert de gemeenteraad of de aparte opgerichte raad van bestuur; de raad van bestuur of het beheersorgaan daarentegen neemt daadwerkelijk de beslissingen.

De gemeente kan ook beslissen om de bibliotheek als een intern verzelfstandigd agentschap (IVA) op te richten. IVA's zijn diensten zonder eigen rechtspersoonlijkheid die beheerd worden buiten de algemene diensten van de gemeente, maar toch binnen het gemeentebestuur blijven. De gemeenteraad bepaalt dan in haar oprichtingsbesluit welk taken de bibliotheek moet uitvoeren en beschrijft de operationele autonomie die ze aan de raad van bestuur of beheersorgaan van het IVA delegeert. In dat geval moet de raad van bestuur of het beheersorgaan een van de drie beheersformules (a, b of c) toepassen.

Externe dienst

De gemeente kan beslissen om een deel van de bevoegdheden aan een andere rechtspersoon over te dragen. Via een extern verzelfstandigd agentschap (EVA) onder de vorm van een vzw of een autonoom gemeentebedrijf (AGB) kan deze rechtspersoon bevoegd gesteld worden voor een bibliotheek. Ook hier moet gekozen worden voor een van de drie beheersformules uit de cultuurpactwetgeving. Deze rechtspersoon zal dus een eigen raad van bestuur of beheersorgaan moeten hebben.

Soms kiest men voor beheersformule 9c, het beheersorgaan of de raad van bestuurd wordt dan samengesteld uit specialisten of gebruikers. Een adviesraad is dan niet nodig. Dit scenario zie je vaker bij cultuurcentra dan bij bibliotheken. De beheersformule 9b wordt wel vaak gebruikt. Hierbij bestaat het beheersorgaan uit een politiek luik (leden aangeduid door politieke strekkingen) en een gebruikersluik (vertegenwoordigers van de gebruikers en het verenigingsleven). Ook dan is een adviesorgaan niet nodig.

Kortom: moet een openbare bibliotheek een eigen raad van bestuur of beheersorgaan hebben die zelf beslissingen kan nemen? Het antwoord is niet eenduidig, maar nu hopelijk wel duidelijk.

> Meer info over het wettelijk kader vind je op de website van de cultuurpactcommissie.